

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 3314 від 09.04.2020
Народні депутати України
Д. Монастирський та інші

ВИСНОВОК

**на проект Закону України «Про внесення змін до деяких
законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
спрощення досудового розслідування окремих категорій
кримінальних правопорушень»»**

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є приведення чинного законодавства України у відповідність із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII (далі – Закон № 2617-VIII), який набирає чинності 1 липня 2020 року.

Задля цього у законопроекті пропонується внести до 125 законодавчих актів України зміни, відповідно до яких слово «злочин» в їх тексті замінюється словами «кримінальне правопорушення», слова «злочин невеликої тяжкості» замінюються словами «кримінальний проступок», слова «злочин середньої тяжкості» замінюються словами «нетяжкий злочин», а також вносяться інші редакційні корективи, спрямовані на приведення національного законодавства у відповідність до понятійного апарату, який використовується у Законі № 2617-VIII.

Оскільки Законом № 2617-VIII передбачено, що злочин стає одним із різновидів кримінального правопорушення, до яких поряд із злочинами відноситимуться кримінальні проступки (див. ст. 12 Кримінального кодексу України (далі – КК) у редакції Закону № 2617-VIII)), то положення законопроекту загалом є доцільними. Разом із тим, поданий законопроект містить певні неточності та суперечності. Йдеться, зокрема, про таке.

1. Звертаємо увагу, що проектом вносяться зміни до ст. 39-1 «Керівник органу дізнання» Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) (див. п. 10 розділу I проекту). З такою пропозицією не можна

погодитися, оскільки в чинному КПК відповідна норма відсутня. КПК доповнюється ст. 39-1 Законом № 2617-VIII (див. пп. 3 п. 3 розділу I), який (як вже зазначалося вище), набирає чинності 1 липня 2020 року. Тобто, на даний час відповідні законодавчі приписи є частиною Закону № 2617-VIII, але ще не стали частиною КПК. Тому у цій частині зміни фактично вносяться до ще не чинного положення КПК, що є порушенням вимог ч. 6 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України, відповідно до якої внесення змін можливе лише до положень (статей, частин, пунктів, абзаців тощо) чинного закону.

2. Проектом пропонується внесення змін до Виборчого кодексу України у частині встановлення виборчих цензів для кандидатів у народні депутати України. Зокрема, передбачається, що «не може бути висунутий кандидатом та обраний депутатом громадянин, який має судимість за вчинення умисного *кримінального правопорушення*, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку» (оновлена редакція ст. 134). У чинній редакції вміщена заборона на балотування для осіб, які вчинили умисний *злочин*. Також передбачається внесення похідних змін до ст. 159 та ст. 160 Виборчого кодексу України щодо відмови в реєстрації та скасуванні реєстрації кандидатів, які вчинили кримінальне правопорушення.

У зв'язку з наведеним слід зазначити, що відповідно до ч. 3 ст. 76 Конституції України «не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного *злочину*, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку». Тим самим пропозиція встановити у виборчому законодавстві України вимогу про те, що не може бути висунутий кандидатом й обраний народним депутатом України громадянин, який має судимість за вчинення умисного *кримінального правопорушення*, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку, не узгоджується із наведеним вище приписом Конституції України.

Аналогічні за змістом зауваження можуть бути висловлені щодо оновленої редакції ст. ст. 9, 60, 61 Закону України «Про вибори народних депутатів» (див. п. 89 розділу I проекту), який нині чинний у частині щодо організації та проведення проміжних виборів і заміщення народних депутатів України, обраних у загальнодержавному виборчому окрузі, повноваження яких достроково припинені, що діють до наступних чергових або позачергових виборів народних депутатів України.

3. У ч. 2 ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України» (див. п. 19 розділу I проекту) словосполучення «організованої злочинної діяльності» пропонується замінити словосполученням «організованої кримінально протиправної діяльності». Водночас ідентичне словосполучення «організована злочинна діяльність», вжите у ч. 1 ст. 10, ч. 1 ст. 15, п. 11 ч. 1 ст. 25 аналізованого Закону, пропонується залишити без змін. Загалом же, на нашу думку, вираз «організована злочинна діяльність» є усталеним загальнозрозумілим поняттям, яке взагалі не варто було б змінювати.

Достатнім було б зазначати у визначенні цього поняття, що ним охоплюється вчинення не тільки злочинів, а й інших кримінальних правопорушень.

4. В абз. 5 п. 4 ч. 2 ст. 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (див. п. 27 розділу I проекту) слова «злочини проти основ національної безпеки України та злочини проти громадської безпеки» пропонується замінити словами «кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України та громадської безпеки». Однак після набрання чинності Закону № 2617-VIII заміна слів «злочини» словами «кримінальні правопорушення» буде характерною виключно для назви розділів II-XX Особливої частини КК. При цьому, назва розділу I «Злочини проти основ національної безпеки України» Особливої частини КК у редакції Закону № 2617-VIII залишається без змін. Враховуючи зазначене, слова «злочини проти основ національної безпеки України та злочини проти громадської безпеки» мали би бути трансформовані у слова «злочини проти основ національної безпеки України та *кримінальні правопорушення* проти громадської безпеки».

5. Аналіз положень Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» свідчить про те, що у них вживається таке поняття, як «злочинні групи» (див. ч. 5 ст. 15 Закону). При цьому, у проекті не пропонується жодних змін до вказаної норми Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (див. п. 36 розділу I проекту). Однак поняття «злочинні групи» не відповідає юридичній термінології кримінального законодавства України у редакції Закону № 2617-VIII. Так, в оновленій редакції ст. 28 КК слова «злочинних груп» замінюються словами «кримінально протиправних груп». А, отже, задля однакового тлумачення та застосування наведеного поняття, варто було б розглянути доцільність заміни словосполучення «злочинних груп» на «кримінально протиправних груп» у Законі України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів».

6. В оновленій редакції ст. 5 Закону України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» (див. п. 38 розділу I проекту) пропонується встановити, що «не може бути обраним до Верховної Ради Автономної Республіки Крим громадянин, який має судимість за вчинення умисного кримінального правопорушення, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку», тоді як у чинній редакції закону встановлена заборона на обрання осіб, які мають судимість за вчинення умисного злочину.

У зв'язку із цією новелою звертаємо увагу, що її прийняття створить колізію із приписом ст. 23 Конституції Автономної Республіки Крим, у якій передбачено, що «не може бути обраним до Верховної Ради Автономної Республіки Крим громадянин, який має судимість за скоєння умисного злочину, якщо цю судимість не погашено і не знято в установленому законом порядку».

Аналогічне зауваження стосується й оновленої редакції ч. 3 ст. 1 Закону України від 22.12.2006 № 533-V «Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим» (див. п. 80 розділу I проекту).

7. Звертаємо увагу, що проектом пропонується внесення змін до п. п. 33 та 42 Додатка 12 до Статуту гарнізонної та вартової служби, затвердженого Законом України від 24.03.1999 № 550-XIV «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» (див. п. 42 розділу I проекту). Однак вказаний додаток зазнав суттєвих змін у зв'язку із прийняттям Закону України від 17.10.2019 № 205-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання військового обов'язку та проходження військової служби» та наразі містить лише 28 пунктів.

Відсутня необхідність й у внесенні змін до п. 19 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (див. п. 62 розділу I проекту), оскільки останній у зв'язку із набранням чинності 20.03.2020 Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції»» № 524-IX вже враховує термінологію Закону № 2617-VIII.

Аналогічне зауваження стосується й пропозиції внесення змін до абз. 5 ч. 5 ст. 9 Закону України «Про захист суспільної моралі» (див. п. 69 розділу I проекту), оскільки вказана стаття виключена на підставі Закону України від 02.10.2019 № 139-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку ліцензування господарської діяльності».

8. У новелах, якими пропонується доповнити Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» (див. 90 розділу I проекту), використовуються різні терміни для опису одних й тих же понять. Так, у змінах до абз. 2 ч. 1 ст. 6 цього Закону використовується словосполучення *«кримінальне правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку або військового кримінального правопорушення»*. При цьому, у ч. 1 ст. 25 цього Закону пропонується використати словосполучення *«кримінального правопорушення: проти миру, воєнного або проти людства і людяності, як їх визначено у міжнародному праві»*.

9. Сумнівними, на наш погляд, є також пропоновані у законопроекті зміни до Закону України «Про протидію торгівлі людьми» (п. 92 розділу I проекту) щодо запровадження поняття *«кримінальне правопорушення торгівлі людьми»*. Перш за все, вказане поняття не відповідає термінології кримінального законодавства України (як чинного, так і у редакції Закону № 2617-VIII). Крім того, кримінальна відповідальність безпосередньо за торгівлю людьми наразі встановлена лише у ст. 149 КК. При цьому передбачені у ній злочини навіть після набрання чинності Законом № 2617-VIII будуть відноситися до такого виду кримінальних правопорушень, як злочин.

Якщо ж у даному випадку маються на увазі «кримінальні правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми» (наприклад, виготовлення та розповсюдження порнографії (у тому числі, дитячої), насильницьке донорство тощо), то за таких умов відповідного законодавчого перегляду потребує понятійний апарат Закону України «Про протидію торгівлі людьми» (і не тільки в контексті приведення у відповідність до Закону № 2617-VIII).

10. Фрагментарними виглядають пропозиції щодо заміни поняття «злочин» словосполученням «кримінальне правопорушення» в контексті положень Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» (п. 106 розділу I проекту). Так, поза увагою авторів законопроекту залишилися положення абз. 4 ч. 1 ст. 10 вказаного Закону, у якому вжита юридична конструкція «Оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо *злочинів*, віднесених законом до підслідності Національного бюро...». Водночас, в оновленій редакції ст. 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» (п. 117 розділу I проекту) таке словосполучення, як «...коли ці *злочини* віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України», пропонується замінити на «...коли ці *кримінальні правопорушення* віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України».

11. Проектом пропонується внести зміни до положень Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (п. 108 розділу I проекту). Однак вказаний Закон з 28.04.2020 діє у новій редакції, а, отже, й приведення приписів аналізованого нормативно-правового акта у відповідність до понятійного апарату, яким оперує Закон № 2617-VIII, потребує суттєвого корегування.

12. Проектом пропонується внести зміни до Закону України «Про Конституційний Суд України» (див. п. 122 розділу I проекту). Зокрема, передбачається, що повноваження судді Конституційного Суду припиняються у разі «набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього за вчинення ним *кримінального правопорушення*» (оновлений п. 5 ч. 1 ст. 20), а «суддю не може бути притягнуто до відповідальності за голосування у зв'язку з ухваленням Судом рішень та надання ним висновків, за винятком вчинення *кримінального правопорушення* або дисциплінарного проступку» (нова редакція ч. 3 ст. 24), тоді як у чинній редакції йдеться про вчинення *злочину*. Однак запропоновані зміни не узгоджуються з Конституцією України, адже відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 149-1 Конституції України повноваження судді Конституційного Суду України припиняються у разі набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього за вчинення ним злочину (а не кримінального проступку). Так само суддю Конституційного Суду України не може бути притягнуто до відповідальності за голосування у зв'язку з

ухваленням Судом рішень та надання ним висновків, за винятком вчинення саме злочину, а не будь-якого кримінального правопорушення, як це передбачено у законопроекті (ч. 4 ст. 149 Конституції України).

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект може бути прийнятий за основу із урахуванням висловлених зауважень та пропозицій.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, Є. Корнієнко, І. Кунець, О. Мельник, В. Грицак

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B420047F32C01

Дійсний до: 10.11.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/43739 від 07.05.2020

73347